

Die uw jeugd vernieuwt als die van een arend

De Reformatie

Weekblad tot ontwikkeling van het gereformeerde leven

Het profiel van de ouderling

Dit is het derde en laatste artikel in een serie over de verhouding tussen de pastorale taak van ouderlingen en het onderling pastoraat in de gemeente. Ik heb in kaart gebracht welke verschuivingen zich in de afgelopen jaren hebben voorgedaan als het gaat om de vraag wie er actief zijn in het pastoraat.

P.W. van de Kamp ■

In dit nummer

Kerkelijk leven - P.W. van de Kamp
Het profiel van de ouderling 389

Meditatief - P. Schelling
Vastberaden 393

Wandelen met God - M.A. van Leeuwen
De kerk als gemeenschap ... 394

Achtergronden - J.W. van Pelt
Hetzelfde, maar dan anders 396

Boekbesprekingen 399

In gesprek met - W.M. Bakker
Ook in de politiek ... 401

Lied van de week - J. Smelik
Heer, wij gedenken hier uw dood 404

Meegelezen - T. Groenveld
Dhimmitude 4 / Maaltijd 406

Persberichten

Voor de huidige situatie is kenmerkend dat het pastoraat niet meer exclusief als taak van de ouderlingen (en predikanten) wordt gezien, maar dat ook gemeenteleden actief (mogen) zijn in het pastoraat. Ook heb ik beschreven hoe de taak van de ouderling eruit ziet ten opzichte van het onderling pastoraat via kleine groepen.

Nu is er meer onderling pastoraat dan alleen onderling pastoraat via (georganiseerde) kleine groepen. Als rekening gehouden wordt met de omschrijving van onderling pastoraat die ik gegeven heb¹, kunnen ook allerlei persoonlijke gesprekken tussen gemeenteleden als onderling pastoraat beschouwd worden. Dat wil zeggen: ook in een plaatselijke gemeente waar niet gekozen is voor een kleine-groepen-werkwijze, is vaak wel degelijk sprake van onderling pastoraat.

Daarom wil ik in dit derde artikel eerst nader ingaan op de verhouding tussen ambtelijk pastoraat en onderling pastoraat in de 'oude' situatie (zo heb ik voor het gemak de situatie getypeerd waarin de gemeente onderverdeeld is in ouderling-wijken en de ouderlingen via het huisbezoek actief zijn in het pastoraat). Verder wil ik de vraag bespreken of het wel klopt met de Kerkorde (art. 21) en het bevestigingsformulier dat de ouderlingen niet meer altijd zelf alle gemeenteleden van hun wijk bezoeken. Ten

slotte probeer ik een eigentijds profiel van de ouderling te formuleren met betrekking tot pastoraat.

Ouderling en onderling in de 'oude' situatie

Eerder al gaf ik de volgende beschrijving van de 'oude' situatie: "De gemeente is onderverdeeld (meestal geografisch) in ouderling-wijken. De kern daarvan is dat een ouderling enkele tientallen 'adressen' toegewezen krijgt waar hij pastoraal verantwoordelijk voor is. Op die adressen brengt hij huisbezoek (gewoonlijk samen met een collega-ouderling)." Het huisbezoek valt te typeren als basale pastorale zorg. Maar ook bij deze werkwijze zijn er mogelijkheden voor de ouderling om gemeenteleden in te schakelen. Net zoals bij de kleine-groepen-werkwijze zijn er situaties waarin, naast het huisbezoek, aanvullende pastorale zorg nodig is die door gemeenteleden gegeven kan worden. Daarbij valt te denken aan (o.a.) senioren, alleenstaanden en langdurig zieken. In zo'n geval organiseert de ouderling, zonodig in overleg met de wijk-diaken, pastorale 'mantelzorg': twee of drie gemeenteleden uit de ouderling-wijk bezoeken een gemeentelid regelmatig en worden door de ouderling geïnstrueerd en begeleid. Op deze manier kunnen onderling pastoraat en ambtelijk pastoraat op elkaar afgestemd worden en prima met elkaar samenwerken.

Er zijn ook situaties waarin aanvullende pastorale zorg nodig is waarvoor extra pastorale bekwaamheid vereist is. Daarbij gaat het voornamelijk om twee mogelijkheden (die vrijwel parallel lopen met de gang van zaken die ik beschreven heb voor de situatie van onderling pastoraat via kleine groepen):

(1) Binnen de ouderling-wijk kan extra pastorale bekwaamheid aanwezig zijn. Dat zal niet vaak het geval zijn, maar op zich is het mogelijk. Dan gaat het om een pastor-vrijwilliger: iemand heeft gaven op het gebied van pastoraat en kan geschoold zijn in voor het pastoraat belangrijke aspecten zoals bijvoorbeeld gespreksvoering (hulpverleners; mensen die bepaalde pastorale cursussen hebben gevolgd). Over het bieden van pastorale zorg kunnen dan nadere afspraken gemaakt worden tussen het betreffende gemeentelid, de ouderling en zo'n pastor-vrijwilliger.

(2) Of de aanvullende pastorale zorg wordt gegeven door de wijk-ouderling zelf of door iemand die niet tot de ouderling-wijk behoort. Een pastor-vrijwilliger of een professionele pastor. In het laatste geval komt de pastoraal werker of de predikant van de gemeente in beeld.

Moeten ouderlingen zelf de gemeenteleden bezoeken?

Nu weer terug naar de situatie met onderling pastoraat via kleine groepen. Als mogelijk verliespunt van die situatie heb ik genoteerd dat

een ouderling in de 'nieuwe' situatie niet meer of veel minder op alle adressen in zijn wijk komt. Dat hangt samen met het verschil tussen de 'oude' en de 'nieuwe' situatie: de 'basale' pastorale zorg die de ouderling geeft in de 'oude' situatie (via bezoeken, vooral het klassieke huisbezoek: meeleven met gemeenteleden, met en voor hen bidden, naar hen omzien) wordt overgenomen door de kleine groep die maandelijks bij elkaar komt.

Maar kan ik het bij de constatering laten dat in de 'nieuwe' situatie (bij de kleine-groepen-werkwijze) de ouderling zelf niet meer of veel minder op alle adressen in zijn wijk komt? Is het niet juist hun taak volgens de Kerkorde en het bevestigingsformulier om de gemeenteleden te bezoeken?

De Kerkorde zegt (herziene versie van 1978) in artikel 21:

De taak van de ouderlingen is in herderlijke zorg de gemeente te regeren, samen met de dienaren des Woords. (...) Zij leggen zo dikwijls huisbezoek af als goed is voor de opbouw van de gemeente, ten minste eenmaal per jaar. Ook moeten zij samen met de predikanten de tucht bedienen en zorgen dat in de gemeente alles op gepaste wijze en ordelijk gebeurt.

Het Formulier voor de bevestiging van ouderlingen en diakenen (herziene versie van 1981) beschrijft de taak van de ouderlingen met drie aspecten. Bij het eerste aspect wordt o.a. het volgende genoemd:

In de eerste plaats zien zij erop toe, dat elk lid van de gemeente zich in belijdenis en wandel gedraagt naar het evangelie. Zij bezoeken trouw de leden van Christus' gemeente, om hen met het Woord van God te vertroosten, te vermanen en te onderwijzen.

In de 'nieuwe' situatie (naast de ouderlingen zijn ook gemeenteleden actief in het pastoraat, bijvoorbeeld in het onderling pastoraat via kleine groepen) worden daarom vooral twee knelpunten ervaren:

(1) Het huisbezoek is niet meer het pastorale instrument bij uitstek dat bepalend is voor de pastorale structuur van de gemeente.
(2) Ouderlingen houden zich niet aan de 'regel' van artikel 21 van de Kerkorde: "ten minste eenmaal per jaar" huisbezoek afleggen bij gemeenteleden. Ik maak enkele opmerkingen over beide knelpunten:

(1) In de 'oude' situatie wordt basale pastorale zorg geboden via het huisbezoek door de ouderlingen. Vanuit het huisbezoek wordt aanvullende pastorale zorg gegeven waar dat nodig is (omdat één bezoek per jaar voor verschillende gemeenteleden ontoereikend is). Bij die aanvullende pastorale zorg kunnen zowel gemeenteleden als professionele pastores worden ingeschakeld. In die zin is het (klassieke) huisbezoek het pastorale instrument bij uitstek dat bepalend is voor de organisatiestructuur van het pastoraat in de gemeente. In de 'nieuwe' situatie wordt de

basale pastorale zorg geboden via de kleine groepen en is het onderling pastoraat via kleine groepen bepalend voor de organisatiestructuur van het pastoraat.

Duidelijk is dat de Kerkorde ervan uitgaat dat de ouderlingen de 'uitvoerders' van het pastoraat zijn. Dat geldt ook van het bevestigingsformulier. Dat was ook de praktijk in de jaren 70 en 80 van de vorige eeuw toen deze kerkelijke documenten werden herzien.² Dat wil zeggen: er zijn geen aanwijzingen dat in de Kerkorde en in het bevestigingsformulier rekening gehouden wordt met (onderling) pastoraat door gemeenteleden. Maar dat betekent ook dat het ambtelijk pastoraat (door ouderlingen) in de huidige situatie (de 'nieuwe' situatie!) in een andere context staat dan de context die in de Kerkorde en het bevestigingsformulier wordt verondersteld.

Bovendien is artikel 21 van de Kerkorde ook meer dan een 'uitvoeringsartikel'. De bedoeling van het artikel is vooral om vast te leggen dat de ouderlingen (samen met de predikanten) verantwoordelijk zijn voor de pastorale zorg in de gemeente. En daarmee wil dit artikel (net zoals het bevestigingsformulier) om zo te zeggen garanderen dat de ouderlingen ervoor zorgen dat gemeenteleden (een minimum aan) pastorale zorg ontvangen, in de naam van Christus. In de gemeente van Christus moet gewaarborgd zijn dat er pastoraal voor mensen wordt gezorgd en het moet helder zijn wie daar verantwoordelijk voor is.

de verantwoordelijkheid van de ouderlingen is onveranderd

De cruciale vraag is daarom: wordt in de huidige situatie waarin ouderlingen samen met gemeenteleden actief zijn in het pastoraat, recht gedaan aan de bedoeling van artikel 21 van de Kerkorde, namelijk dat de ouderlingen hun verantwoordelijkheid nemen voor de pastorale zorg in de gemeente en behartigen dat gemeenteleden (een minimum aan) pastorale zorg ontvangen? Het antwoord is 'ja'. Die verantwoordelijkheid van de ouderlingen is onveranderd, ook al doen zich in de concrete uitvoeringspraktijk van die pastorale zorg veranderingen voor. Het is zelfs zo (zoals ik eerder al aangaf) dat verschillende gemeenteleden via de kleine-groepen-werkwijze veel vaker en regelmatigere pastorale zorg ontvangen dan in de situatie/context die in de Kerkorde en het bevestigingsformulier wordt verondersteld.

Kortom: in de huidige situatie gaat het in het pastoraat op een wat andere manier dan de Kerkorde aangeeft. En daarover moet je geen verstopperij spelen. In plaatselijke kerken die een kleine-groepen-kerk willen zijn, is inzake pastoraat sprake van een situatie waarmee in de Kerkorde en het bevestigingsformulier niet wordt

gerekend, maar die vanuit de Bijbel (en de geschiedenis) zeker onderbouwd kan worden. En: aan de bedoeling van de Kerkorde wordt recht gedaan.

(2) Ik heb overigens in dit en in het vorige artikel duidelijk gemaakt dat er meer dan genoeg bezoekwerk voor de ouderling is en blijft. Ook in de 'nieuwe' situatie heeft de ouderling zijn handen vol aan het bezoeken van mensen die aanvullende of specifieke pastorale zorg nodig hebben. Met andere woorden: de meeste ouderlingen blijven "trouw de leden van Christus' gemeente bezoeken" (bevestigingsformulier) en "leggen zo dikwijls (huis-)bezoek af als goed is voor de opbouw van de gemeente". Maar omdat er in redelijk veel plaatselijke kerken intussen ook sprake is van onderling pastoraat, gebeurt het dat de ouderlingen niet meer regelmatig op alle adressen in hun wijk komen. Zij komen niet "ten minste eenmaal per jaar" (Kerkorde) bij alle gemeenteleden van hun wijk op huisbezoek. Ik zou dat een zorgwekkende ontwikkeling vinden als de oorzaak zou zijn dat de praktijk van het huisbezoek afbrokkelt, terwijl er niets tegenover staat. Ik besef dat er situaties zijn waarin het huisbezoek wegvalt vanwege onwil en traagheid. Maar vaker nog gaat het erom dat het bieden van basale pastorale zorg overgenomen is door een kleine groep en dat de ouderling daardoor iets meer ruimte heeft om zijn aandacht te richten op gemeenteleden die aanvullende pastorale zorg nodig hebben. Het klopt inderdaad dat ouderlingen zich niet altijd houden aan de regel van artikel 21 van de Kerkorde als het gaat over het "ten minste eenmaal per jaar" bezoeken van alle adressen in hun wijk. Maar daarbij moet je wel doorvragen naar de achterliggende reden. Houden zij zich niet aan die regel van de Kerkorde vanwege tijdgebrek of onwil óf is het eenmaal-per-jaar-huisbezoek overbodig geworden vanwege het eenmaal-per-maand van het onderling pastoraat? Dat maakt wel verschil. Je moet ook doorvragen naar de achterliggende verantwoordelijkheid. Nemen ouderlingen hun verantwoordelijkheid voor de pastorale zorg in de gemeente, ook al komen ze niet zelf op alle adressen van hun wijk, óf laten ze die verantwoordelijkheid liggen? Ook dat maakt verschil.

Het profiel van de ouderling

Als ik kijk naar de 'oude' en de 'nieuwe' situatie van het pastoraat, dan is er sprake van een verandering van het 'profiel' van de ouderling. Hij is niet alleen bezoeker, maar ook coach. Daarom eindig ik met een beschrijving van het profiel van de ouderling voor de huidige situatie van het pastoraat. Anders gezegd: ik beschrijf de specifieke pastorale taken van de ouderling.

- De ouderling is samen met zijn mede-ouderlingen (en de predikant) verantwoordelijk voor visie en beleid, voor organisatie en goede voortgang inzake het pastoraat in de gemeente.

- De ouderling stimuleert en motiveert gemeenteleden tot pastorale activiteiten.
- De ouderling brengt, wanneer dat nodig is, zelf pastorale bezoeken (die hij afstemt op het onderling pastoraat en het professioneel pastoraat in de gemeente).
- De ouderling is samen met zijn mede-ouderlingen verantwoordelijk voor het toelaten van doopleden en catechumenen tot de doop en/of tot het doen van geloofsbelijdenis en verricht de daaruit voortvloeiende pastorale taken.

Nogmaals: dit profiel is afgestemd op het pastoraat en op de verantwoordelijkheid en de taak van de ouderling in het pastoraat. Het kan nog verdiept worden vanuit de gereformeerde ambtsleer, vooral betreffende het geestelijk leiding geven. Maar dat vraagt om een apart verhaal. Het is al winst als ouderlingen wat betreft pastoraat hun profiel helder hebben.

Dr. P.W. van de Kamp is universitair docent Praktische Theologie aan de Theologische Universiteit in Kampen.

Noten:

- 1 Die omschrijving luidde: "als gemeenteleden met elkaar meeleven en voor elkaar zorgen door middel van persoonlijke gesprekken of groepsgesprekken waarbij de één door de ander vanuit Gods evangelie wordt 'aan-gesproken' met het oog op zijn zelfstandig geestelijk functioneren".
- 2 Het was ook (globaal gesproken) de praktijk in de eeuwen ervoor. Artikel 21 in de herziene Kerkorde (1978) is artikel 23 in de oude Kerkorden (1905) waarvan de formulering teruggaat op de tekst die vastgesteld werd door de Synode van 's Gravenhage-1586. In de oudere 'redacties' zijn huisbezoek en avondmaal ('Nachtmaal') aan elkaar gekoppeld, een koppeling die in de herziene Kerkorde (1978) is losgelaten (zie www.kerkrecht.nl). Het herziene Formulier werd definitief vastgesteld door de Synode van Arnhem-1981. Het gaat terug op een formulier dat door de Synode van Kampen-1975 aan de kerken werd gepresenteerd. Dit bevestigingsformulier gaat terug op een formulier waartoe de Synode van 's Gravenhage-1586 het initiatief nam (zie C.Trimp, Formulieren en gebeden. Een beschrijving van de liturgische formulieren en gebeden in het gereformeerde kerkboek, [Van den Berg] Kampen 1978, 63-66).

Dit artikel is ook te vinden op www.gkv.nl onder pastoraat.

Persberichten

Zendtijd voor de kerken via Radio 747

Op D.V. **zondag 12 maart** a.s. wordt via de radio een kerkdienst uitgezonden van de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt in Vlissingen. Voorganger ds. Jaap Doedens preekt over het thema 'Kan ik er wat aan doen?'. Na afloop van de uitzending is er gelegenheid om met leden van de gemeente in Vlissingen na te praten via 035-6727373. Op hetzelfde nummer is de tekst van de preek verkrijgbaar, of bij Stichting Zendtijd voor Kerken, Postbus 94, 1200 AB Hilversum. Op dit adres zijn ook geluidscassettes en CD's te bestellen. Voor meer info, zie www.zvk.nl.

Postbus Generale Synode Zwolle-Zuid 2008

Deputaten voorbereiding generale synode (VGS) van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt maken bekend dat stukken voor de Generale Synode van Zwolle-Zuid 2008 gezonden kunnen worden aan **Postbus 770, 3800 AT Amersfoort**. Van hen die stukken inzenden wordt verwacht dat zij - tenzij het niet anders kan - tevens een digitale versie zenden aan synode@gkv.nl. Verder wijzen we u erop dat per brief slechts één onderwerp aan de orde gesteld kan worden.

KERNREDACTIE:

Dr. E.A. de Boer,
Prof. Dr. B. Kamphuis

OVERIGE REDACTIELEDEN:

Drs. A.L. Th. de Bruijne, Drs. I.D. Haarsma,
Prof. Dr. G. Kwakkel, Drs. B. Luiten,
J. Westert.

MEDEWERKERS:

J.J.D. Baas, Drs. E. Brink, J.M. de Jong,
Ds. G. Riemer, Dr. J. Smelik,
Drs. H. Veldman

BLADMANAGEMENT:

Mevrouw M.T. Kremer
Scholma Druk bv, Postbus 7
9780 AA Bedum, tel. 050 3013636

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per E-mail: reformatie@scholma.nl, ingeval per post via bovengenoemde postbus.
Uitgever: Print Media bv, Bedum
Technische realisatie:
Scholma Druk bv, Bedum

ADMINISTRATIE:

Scholma Druk, postbus 7,
9780 AA Bedum.
Telefoon: 050 - 3013636.
Fax: 050 - 3012732
(o.v.v. Reformatie).
E-mail: reformatie@scholma.nl
ING Bank: 66.30.92.620

ABONNEMENTSPRIJZEN:

abonnementsprijs € 49,95
studenten € 19,50;
buitenland € 109,00
- abonnementsjaar loopt van 1 januari t/m 31 december
- opzegging van het abonnement dient 1 maand voor aanvang van het nieuwe abonnementsjaar schriftelijk of per e-mail te geschieden (voor 1 december)
Losse nummers € 1,50 (incl. porto).

De Reformatie is op Daisy cd-rom verkrijgbaar bij de Chr. Blindenbibliotheek voor blinden en slechtzienden. Tel. (0341) 565477.

ADVERTENTIES (acquisitie en verkoop):

J. Hoogenboom, tel. 050-4091204,
fax 050-4091252
e-mail: info@hoogenboom-communicatie.nl
Prijs: € 0,45 per mm.
Contracttarief op aanvraag.
Aanlevering advertenties in overleg.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

Web: www.dereformatie.nl
ISSN 0165-5191

Vastberaden

‘... ging hij vastberaden op weg naar Jeruzalem.’ Lucas 9 vers 51b.

P. Schelling ■

Je denkt wel eens...

Mediteerden we maar wat meer, denk ik wel eens. Die broeders van het Oude Verbond, die psalmen dichtten, hebben het er vaak over dat ze Gods wet, Gods woord, Gods werk dag en nacht overdenken.

Zo zat ik te denken... We gaan in de komende zes weken naar Goede Vrijdag en Pasen toe de lijdensweg van de Heiland overdenken. Maar waarvoor eigenlijk?

Al was het maar om Hem te eren. En de Vader die Hem aan ons gaf, overgaf tot in de machten van de hel toe. En de Geest van beiden, die Hem kracht bleef geven. Als we dat overdenken, op ons laten inwerken, dan eren we Hem diep, heel diep, onze Heiland, met liederen en gebeden.

Maar er is meer. Want als we de lijdensweg van Vaders Zoon overdenken, doen we dat als broers en zussen die weten wie ze zijn. Die weten van hoe ver ze zijn gekomen, en dat ze hun plaats in Vaders gezin en aan Vaders hart aan Hem te danken hebben. Anders waren we nergens.

Ja, dat is vlot gezegd, ‘anders waren we nergens.’ Maar overdenk dat eens, als je even rust hebt en tot jezelf komt. Nergens! Wij, met ons leven dat vandaag de dag vrijwel alles bij de hand en in de hand lijkt te hebben. Ja toch?

Maar is dat nou ook een realiteit voor ons? Dat heel ons leven klem zit in banden van de dood, als we aan onszelf overgeleverd zouden zijn? Wij, die in het paradijs even onze Vader de rug tokeerden en een vriend maakten van zijn en onze vijand!

En overdenk nu maar eens even zijn wet, zijn woord, zijn werk! Satans wet is dat God en zijn schepsel gelijkwaardig zijn. Daarom is zijn woord voor ons dat wij best zelf kunnen uitmaken wat goed en slecht voor ons is. En zijn werk bestaat daarin dat hij niet ophoudt te verleiden, te bederven, te vernielen. Dag in, dag uit. Overdenk maar eens hoe systematisch hij de dingen in de wereld en in je leven frustreert en afbreekt.

En door die vijand ooit tot vriend te maken, bonden wij onszelf in boeien van de dood. In een misselijk makend patroon. Zie maar eens hoe iedere dag - naast, God zij dank, alle echte zegen en vreugde, als het moet door de tranen heen! - hoe iedere dag voorbeelden oplevert van die frustratie door de boeien van de dood. Zes weken hebben we om ons extra te oefenen in de overdenking van die doodsgang van ons ‘bloeiende’ leven.

Maar dan is er die Heiland van ons. De Vader gaf Hem om de arrogantie van zijn en onze vijand definitief te breken. En om zijn werk - ons en zijn wereld - te bevrijden uit de boeien van de dood. En Hij, de Zoon, gaf zichzelf. Lucas vertelt hoe Hij op zeker moment wist dat het nu Vaders tijd werd. En toen ging Hij vastberaden op weg (NBV). Wat een sterk woord: vastberaden. Weloverwogen en overtuigd begon Hij aan de weg van lijden en verheerlijking. Om ons, zijn broers en zussen, te heroveren voor Vaders hart en gezin. Hij ging de vijand opzoeken in zijn hol om hem de schedel te breken. En knoop voor knoop is Hij bezig onze boeien los te maken, door de kracht van zijn Geest. Doelgericht en vastberaden.

We hebben wat te overdenken in de weken voor Goede Vrijdag en Pasen. En laten we ons er maar eens vastberaden toe zetten om dat dagelijks te doen.

Iedere dag is er de kracht van zonde en dood. Geestelijk en lichamelijk probeert de vijand ons leven te breken. Maar iedere dag is er ook de doelgerichte kracht van onze Heiland, die ons leven van die vijand bevrijdt. Vastberaden. Vanaf dat moment in Lucas 9, tot op vandaag de dag, en tot op de laatste dag, de dag van zijn overwinning.

Al overdenkend eren we Hem diep, heel diep, met liederen en gebeden. Met heel ons hart.

Ds. P. Schelling is emeritus-predikant van de Gereformeerde Kerk te 's-Hertogenbosch en woont in Amersfoort

De kerk als gemeenschap, wat een zegen...

wandelen met God

Hét kenmerk van de kerk is de onderlinge gemeenschap. De band tussen elkaar als broers en zussen van Jezus Christus. Kerk, gemeenschap van heiligen, dat kun je alleen maar samen zijn.

M.A. van Leeuwen ■

Psalm 133

Psalm 133 gaat daar helemaal over. Deze psalm zegt: mensen, beseffen jullie eigenlijk wel wat voor geschenk het is, als je *met elkaar* je geloof mag delen?

‘Hoe goed is het, hoe heerlijk als broeders bijeen te wonen’, psalm 133:1.

En wie zal psalm 133 tegenspreken?

Maar toch, we vergeten het zo makkelijk in de praktijk. We vergeten wat een zegen (lees: voorrecht) het is, om onderdeel te mogen zijn van een kerkelijke gemeenschap.

De kerk is voor ons vaak eerder een bron van ergernis dan een bron van vreugde.

We vinden het ook snel zo gewoon, dat we lid zijn van een kerk, of niet?

Bonhoeffer over de kerk en de christen

Ik kom hierop door het lezen van Dietrich Bonhoeffer, een radicaal en moedig theoloog ten tijde van Hitler-Duitsland. Hij gaf letterlijk zijn leven op voor het evangelie.

De gedachten voor deze ‘Wandelen met God’ ontleen ik ook voornamelijk aan hem (uit zijn boek *Verborgene omgang*)

Keer op keer hamerde hij erop hoe belangrijk het is, hoe ongelooflijk waardevol ook, dat je als gelovigen met *elkaar* kerk mag zijn.

En dat lijkt mij ook anno 2006 nog ongelooflijk waardevol.

Bonhoeffer leert mij, dat het niet vanzelfsprekend is, dat je als christen onder andere christenen mag wonen. Jezus zelf leefde midden onder zijn vijanden, en uiteindelijk lieten al zijn discipelen hem in de steek.

En aan het kruis was Hij totaal alleen, uitgespuugd en bespot door tegenstanders.

Het was zijn missie: Hij was gekomen om vrede te brengen aan vijanden van God.

Wil ik echt een christen zijn, een volgeling van Christus, dan trek ik mij net als Jezus niet terug uit de wereld, maar ik ga er juist middenin staan.

Dáár is je taak, dáár moet je je werk doen.

Als Jezus tegen zijn leerlingen zegt: ‘jullie zijn het zout van de aarde’, dan bedoelt hij: jullie moeten erop uit trekken, de wereld in.

En zo is het, want zout kan alleen zijn werk doen, als het uitgestrooid wordt.

Jezus Christus volgen, dat betekent, dat je niet tevreden kunt zijn met je eigen groep, je eigen kerk, je daarin terugtrekt, maar dat je midden in de samenleving gaat staan.

Niet op een kluitje gaan zitten met elkaar, het knus hebben en je boodschap de wereld insturen.

Juist als *kerkelijke* gemeenschap moet je je begeven onder mensen die van God vervreemd zijn, of die misschien zelfs vijandig staan tegenover het evangelie.

Want Jezus deed dat ook...

Luther zei (vrij vertaald): ‘wie van ons zou ooit zalig zijn geworden, als Christus zich had opgesloten in zijn vriendenkring.’

Niets is vanzelfsprekend aan de kerk

Kerk zijn, een gemeenschap vormen van gelovigen, en die gemeenschap beleven in de kerkdienst, het is voor ons bijna gesneden koek.

Maar, beseffen we dan eigenlijk wel wat we mogen doen op zondag?

Eigenlijk is elke kerkdienst een vooruitlopen op de toekomst. Zo zal het straks zijn, dat we als mensen met elkaar verbonden zijn op aarde en dat we samen, met een ontelbare massa, God zullen dienen.

Maar nu is dat nog niet zo.

Voor veel kinderen van God is een normale kerkdienst iets waarvan ze alleen maar kunnen dromen. Hoeveel christenen op deze wereld verlangen daar niet naar?

Als ze al kunnen samenkomen, moet dat in het absolute geheim. Ze zingen hun liederen fluisterend. In China bijvoorbeeld. Maar denk ook aan de christenen in de werkkampen van Noord-Korea. Als ergens op aarde gesnakt wordt naar het met elkaar beleven van je geloof in Christus onze Redder, dan is het daar.

Hoe goed, hoe onverstelbaar rijk is het, wan-

neer je als broers en zussen van Jezus Christus gewoon kunt samenkomen in een kerkgebouw, en door de week elkaar ongestoord kunt opzoeken en bemoedigen.

Deze uitroep van psalm 133 wil u en mij ervoor bewaren, dat we de kerk, de kerkelijke gemeenschap als iets vanzelfsprekends zien.

Kerk zijn is puur genade.

Zodra wij het volstrekt normaal vinden, dat er een kerk is. Dat we kunnen samenkomen op zondag, dat we elkaar hebben.

Zodra wij de kerk gaan zien als bezit, dan zetten we Jezus buiten spel, de genade in eigen persoon. En dan houden we in feite op kerk te zijn. Want de kerk kan alleen maar bestaan dankzij Jezus Christus.

Psalm 133, een utopie?

Tegelijk weten we dat een kerkelijke gemeenschap ontzettend kan tegenvallen.

Psalm 133 klinkt in onze oren zo snel als een utopie. Het zou mooi wezen, als het zo was in de praktijk. Maar de kerk valt vaak zo tegen. Inderdaad.

Maar, dat is ook precies wat deze psalm wil zeggen.

Het is niet goed in de kerk, omdat de *mensen* zo fantastisch zijn.

Het is goed in de kerk, omdat God er wil wonen met zijn liefde en genade.

Het is daar zo heerlijk, zo hemels, omdat Jezus Christus zelf aanwezig is.

Zonder Hem kunnen wij geen kerk zijn, geen gemeenschap vormen, en zouden wij binnen de kortste keren in splintergroeperingen uit elkaar vallen.

Hoe geweldig goed is het dan, dat God ons vasthoudt en ons Jezus Christus schenkt. Wat een zegen als je onder zijn leiding mag leven. Christus, die alle tegenstellingen kan overbruggen. Die niet toestaat dat haat doorgaat in de gemeenschap. Die mensenlevens kan veranderen door zijn Geest.

Hoe goed is het, om als broers en zussen van deze Leider te mogen samenkomen in de kerk, en Gods zegen te mogen ontvangen.

Die zegen maakt ons rijk.

Ze geeft ons een onuitputtelijke kracht om elkaar te blijven zoeken en ons niet neer te leggen bij een gebrekkige onderlinge liefde.

Tegelijk houdt deze afhankelijkheid van God, dat is zegen tenslotte, ons nuchter.

Dromen over de kerk, over een ideale gemeenschap dat mag (en dat wordt ook volop gedaan vandaag), als we maar blijven beseffen, dat wij als mensen die onderlinge band nooit voor elkaar krijgen in de kerk.

We moeten die eenheid elke zondag weer ontvangen van God. Gaan we het toch van onze eigen inspanning en idealen verwachten, dan worden we alleen maar teleurgesteld. Dan knappen we op elkaar af.

De ideale gemeenschap

De ideale gemeenschap is altijd de gemeenschap met Christus, en die wordt pas volmaakt op die nieuwe wereld. Laten we dat voor ogen houden. Dat houdt ons nuchter, maar dat houdt tegelijk de moed erin.

Want we zijn wel *op weg!* En voorop loopt de Heer van de kerk, Jezus Christus. Wat een rust geeft dat...

En tegelijk komt er zo een enorme power los.

Want je staat als kerkelijke gemeenschap rechtstreeks in verbinding met een onuitputtelijke energiebron: God zelf, die ons met zijn Geest wil bezielen (inspireren!) en toerusten.

Maar denk ook hier alsjeblieft nooit in automatisen. Van levensbelang is en blijft de band met Christus. En die band moet je onderhouden, elke dag weer, persoonlijk én als gemeenschap.

Dat leer ik van Bonhoeffer.

Je kunt Christus nooit *claimen*, je moet voor Christus willen knielen. In elke tijd weer opnieuw. En dat elke dag.

Alleen dat houdt de kerk in leven, en maakt van haar een echte gemeenschap. *Samen aan de voeten van Jezus*. Waarbij we nooit mogen vergeten, dat die zegen van God die we dan ontvangen, bedoeld is om uit te delen.

Als zout, dat de wereld op smaakt brengt voor God.

Ds. Mark van Leeuwen is predikant van de Gereformeerde Kerk te Rotterdam-Oost.

Hetzelfde, maar dan anders?

J.W. van Pelt ■

Bezinning

Vragen over vrouw en ambt houden de kerken van de 'kleine oecumene' bezig. Zoals bekend hebben de Nederlands Gereformeerde Kerken de ambten opengesteld voor vrouwen. De Christelijke Gereformeerde Kerken hebben dat niet gedaan. Binnen de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) is de bezinning wel op gang gekomen, maar dat heeft nog niet geleid tot een synodale uitspraak over 'vrouw en ambt'. Aan de bezinning wil dr. E.A. de Boer met dit boek een bijdrage leveren.

Overzicht

Het boek is verdeeld in drie hoofddelen:
1. Schriftuitleg en ethiek (hoofdstuk 1-3),
2. bijbels-theologische studies over de inzet van vrouwen (hoofdstuk 4-12), 3. de vertaling van de bijbelse wijsheid naar de huidige kerkelijke praktijk (hoofdstuk 13-14). Tenslotte is er nog een notenapparaat, een register van bijbelteksten en een register van auteursnamen opgenomen. Uit dit korte overzicht blijkt al dat we hier te maken hebben met een gedegen studie waarin de meeste plaats is ingeruimd (hoofdstuk 4-12) voor een poging nauwkeurig te luisteren naar wat de Schrift te zeggen heeft over het functioneren van vrouwen in allerlei verbanden. Over de uitkomst van deze luisteroefening laat De Boer vanaf het begin geen onduidelijkheid bestaan: hij voert een pleidooi om een vrouwelijk ambt in de kerk in te stellen.

De twee-eenheid van man en vrouw

Er is al veel geschreven over 'vrouw en ambt'. Is dit boek alleen een herhaling van wat we al wisten, of voegt het werkelijk iets toe? De verantwoording in hoofdstuk 1 laat zien dat de schrijver zich gebonden weet aan de Schrift en aan de klassieke gereformeerde belijdenisgeschriften en dat hij zich bewust is dat hij zijn gedachten ontvouwt in de specifieke situatie van de kerken waarin hij als predikant dient. Vanuit deze invalshoek behandelt hij zijn onderwerp. Dat maakt het de moeite waard ernaar te luisteren.
Stevig wordt in hoofdstuk 2 de gelijkwaardigheid van man en vrouw onderstreept (p. 28).

Terecht probeert De Boer eerst te luisteren naar wat de eerste hoofdstukken van Genesis te zeggen hebben, voordat hij erbij betreft wat er in het Nieuwe Testament gezegd is over Genesis 1-3. Toch lijkt wat Gen. 1:27-28 zegt over man en vrouw als beeld dragers van God, als uitlegkundig zwaartepunt te functioneren. De twee-eenheid van man en vrouw samen vormt 'de mens' als beeld van God, waarbij er geen onderscheid is tussen positie of taak van man en vrouw (p. 28). Het is voor mij echter de vraag of de gedachte aan een 'oerambt' van 'de mens' dat principieel voorafgaat aan man of vrouw, werkelijk voldoende exegetische basis heeft. Het lijkt me een behoorlijk theoretische constructie. Het eindresultaat van Gods scheppend handelen in Genesis 1-2 is toch dat God het onderscheid van man en vrouw gewild en gemaakt heeft, en dat zij beiden - de een niet meer dan de ander - beeld van God zijn. Dat God in twee stappen te werk gaat om het verschil tussen mannen en vrouwen te creëren, geeft aan hoezeer zij op elkaar zijn aangelegd: Eva uit de rib van Adam.

***stevig wordt de
gelijkwaardigheid van
man en vrouw
onderstreept***

De hele inhoud van het boek hangt samen met het begrip 'twee-eenheid'. In een zin geformuleerd stelt de auteur: de twee-eenheid van mannelijk en vrouwelijk als beeld van God, in de navolging van Christus, delend in de gaven van de Heilige Geest, krijgt gestalte zowel in het huwelijk als in de gemeente in samenwerking van de onderscheiden dienst van de verantwoording door mannen en die van de hulpvaardigheid van vrouwen.

Dienst van verantwoordelijkheid en van hulpvaardigheid

De eenheid van man en vrouw is gegeven met het beeld drager zijn van God. De tweeheid

komt bij De Boer uit in de verschillende diensten van man en vrouw. De eenheid garandeert de gelijkwaardigheid, terwijl de tweehed ruimte geeft voor de verschillen tussen man en vrouw. De man is geroepen tot de dienst van de verantwoordelijkheid en de vrouw tot de dienst van de hulpvaardigheid. Opnieuw vraag ik me af of hier niet meer uit de tekst van Genesis wordt afgeleid dan exegetisch verantwoord is. Het is wel waar dat Adam als eerst-verantwoordelijke wordt aangesproken na de zondeval (Gen. 3:9-11), maar Eva moet evenzeer verantwoording afleggen aan God: wat hebt gij daar gedaan (Gen. 3:13)? Het is wel waar dat Eva aan Adam wordt gegeven als een hulp die bij hem past. Maar de stap van 'hulp' tot de 'dienst der hulpvaardigheid' gaat mij wat snel.

Nu geeft De Boer toe dat het woordenpaar 'verantwoording en hulpvaardigheid' kwetsbaar is (p. 32). Het is wel duidelijk dat hij naar woorden zoekt om aan de ene kant recht te doen aan de eenheid van man en vrouw (daarom: complementaire begrippen), maar aan de andere kant wil hij ook het eigene van man en vrouw benadrukken. Maar is het gevaar niet groot dat de 'dienst der verantwoording' en de 'dienst der hulpvaardigheid' begrippen worden die een eigen leven gaan leiden? Zeggen zulke massieve uitdrukkingen niet meer dan wat de Bijbel zegt in Genesis 1-2?

In de concrete uitwerking blijkt dat 'verantwoording en hulpvaardigheid' opgevat worden als *geestelijke categorieën* (p. 38, 139). Terecht wordt gesteld dat man-zijn en vrouw-zijn een eigen waarde heeft in Gods ogen en daarom onverwisselbaar zijn. Het mannelijke en vrouwelijke van de mens blijft zijn waarde voor God behouden, ook als de ene mens er geen vervulling van vindt in een huwelijksrelatie (p. 39).

Uit de schepping naar het beeld van God vloeit volgens De Boer voort dat er geen seksegebonden gaven zijn (p. 39). Hangt deze gedurfde stelling samen met de gedachte aan een 'oerambt van de mens' dat aan man of vrouw voorafgaat? Is het werkelijk zo dat in de Bijbel alle gaven die aan mannen gegeven worden, ook door vrouwen ontvangen worden en omgekeerd? Haastig wordt eraan toegevoegd dat er wel degelijk onderscheid in positie op de verschillende taakvelden mogelijk is. Dus toch verschil? Hier mist het betoog helderheid en overtuigingskracht.

Hermeneutiek

De hermeneutiek houdt zich - eenvoudig gezegd - bezig met de vraag op welke manier de bijbeltekst uitgelegd moet worden. Daarbij komt o.a. ook aan de orde hoe we de heilshistorische voortgang in de Bijbel zelf moeten meewegen bij de uitleg van bepaalde teksten. Verder is het ook belangrijk te beseffen dat de Bijbel is geschreven in een andere sociale en

culturele context dan waar wijzelf in staan. Van deze vragen is De Boer zich bewust en hij laat in hoofdstuk 3 zien hoe hij daarmee omgaat.

Terecht wordt opgemerkt dat het evangelie van Christus verzachtend heeft ingewerkt op de verhoudingen van man en vrouw in de toenmalige cultuur (p. 46). Wat mij betreft had die opmerking meer breedte en diepte mogen krijgen door de positie van vrouwen in Israël tijdens het Oude Testament te vergelijken met de positie van vrouwen in de volken rondom Israël. Ondanks dat de werkelijkheid van de zonde veel schade kan aanrichtingen in de verhouding tussen mannen en vrouwen (Gen. 3:16), heeft God al in het Oude Testament gezorgd voor een eervolle positie van de vrouw (denk aan het vijfde gebod: '...en uw moeder!').

... de gelijkwaardigheid van man en vrouw in Christus respecteert en tegelijk verschil in positie, taak en dienst honoreert

Op het punt van het doorvertalen van de bijbeltekst naar de hedendaagse sociaal-culturele verhoudingen kan De Boer zich goed vinden in de gedachte van W.J. Webb, die erop neer komt dat 'wanneer in de Schrift op een punt van levensstijl een voorwaartse beweging te vinden is, die verlossing en vernieuwing inhoudt, dan mag die bevrijdende werking doorwerken, ook als die doorwerking binnen het tijdperk van de Schrift nog niet voltooid was' (noot 35, p. 155). De afschaffing van de slavernij is daarvan een voorbeeld. Maar is het niet juist op grond van deze redenering in combinatie met het beroep op Gal. 3:28 dat voorstanders van openstelling van alle ambten voor vrouwen zich sterk maken? Kan men het in die lijn redenerend ook niet bevrijdend noemen om de oude patriarchale structuren te doorbreken die 'echte gelijkwaardigheid' tussen mannen en vrouwen in de weg staan? Zou het niet goed zijn op dit punt nader aan te geven wat het kader is waarin deze regel kan functioneren en wat verstaan moet worden onder 'voorwaartse beweging', 'verlossing' en 'bevrijdende werking'? Overigens laat De Boer in het tweede en derde hoofddeel van zijn boek zien hoe hij de gelijkwaardigheid van man en vrouw in Christus respecteert en tegelijk verschil in positie, taak en dienst honoreert.

Het trof me dat De Boer bij de uitleg van 1 Tim. 2:11-14 onomwonden zegt dat Paulus hier een zwaarder accent op de positie en de rol van de vrouw in Genesis 1-2 legt, dan we in die hoofdstukken zelf lezen (p. 93). Paulus zou dat doen om vrouwen te corrigeren die tegen de

gewoonte van hun tijd in, zich in een positie brengen waarin zij met gezag mannen onderwijzen. Is het nu werkelijk zo dat Paulus iets anders zegt dan Genesis 1-2, of concretiseert hij de boodschap van het begin van de Bijbel en moeten wij bij de uitleg van Genesis 1-2 rekening houden met het apostolisch getuigenis? Dit voorbeeld onderstreept nog eens voor welke vragen de uitleg van de bijbeltekst ons stelt.

Profetie

Het tweede hoofddeel met bijbels-theologische studies is werkelijk de moeite waard om nauwkeurig door te nemen. Hier komt naar voren hoe vrouwen in allerlei verbanden met eer hun plaats hebben ingenomen in de Bijbel. Het voert te ver om in deze bespreking op allerlei details in te gaan. Ik richt me in het bijzonder op de profetie omdat van daaruit een lijn loopt naar het spreken en zwijgen van de vrouw in de gemeente van Christus.

Naar aanleiding van 1 Kor. 14:1-26 gaat De Boer nader in op het verschijnsel van de profetie. Hij ziet het als een overkoepelend begrip (p. 79), waar openbaring, kennis en onderricht onder vallen. Uit verschillende plaatsen in het Nieuwe Testament blijkt wel dat vrouwen (net als in het OT) profeteren: de dochters van Filippus (Hand. 21:8-14) en vrouwen in de gemeente van Korinthe (1 Kor. 11:5). Hoe is de verhouding tussen de deelname aan het bidden en profeteren door de vrouwen en de zogenaamde 'zwijgteksten' (1 Kor. 14:34 en 1 Tim. 2:12)? In de lijn van J. van Bruggen en A.N. Hendriks meent ook De Boer dat vrouwen wel mogen bidden en profeteren in de samenkomst van de gemeente, maar dat zij niet mogen deelnemen aan het gesprek waarin de inhoud van de profetie wordt beoordeeld (p. 82-83).

in het licht van Hebr. 1:1 is te verdedigen dat heel de Bijbel het profetische Woord mag heten

Dat roept weer de vraag op wat profetie nu eigenlijk is. Deze vraag is niet eenvoudig te beantwoorden omdat in Oude en Nieuwe Testament er allerlei vormen van profetie te vinden zijn. Profeten als Elia en Elisa hebben geen profetisch boek geschreven zoals b.v. Jesaja en Jeremia. Het bijbelboek Openbaring is een profetisch boek (Opb. 1:3). Petrus noemt het hele Oude Testament 'het profetische woord' (2 Petr. 1:19). In het licht van Hebr. 1:1 is te verdedigen dat dan ook heel de Bijbel het profetische Woord mag heten. Maar bovengenoemde profetische woorden hadden geen

toetsing nodig in een 'leergesprek' in de gemeente. Daarmee dient de vraag zich aan of de profetische uitingen in 1 Kor. 11 en 14 ook het karakter hebben van het 'zo spreekt de HERE'? Of zijn deze uitingen van een heel ander gewicht omdat zij toetsing en dus erkenning nodig hebben? Blijft er niet een onopgeloste spanning bestaan wanneer vrouwen wel profetische woorden namens God mogen spreken en als profetessen in de gemeente erkend worden, maar dat zij aan een toetsend gesprek over de inhoud van hun woorden niet mogen meedoen? Ik stel deze vragen in alle bescheidenheid in het besef dat er nog veel witte vlekken zijn m.b.t. het verschijnsel van de profetie.

Een vrouwelijk ambt

Al in het eerste hoofddeel van het boek geeft De Boer aan dat de bekende ambten van predikant, ouderling en diaken naar zijn mening bedoeld zijn om uitdrukking te geven aan wat hij noemt de 'dienst der verantwoording' (kerntaak van de mannen). Hij beschouwt het als een manco in de traditionele ambtsleer dat er geen overkoepelende mensvisie aan ten grondslag ligt. Daarom is het de hoogste tijd dit tekort weg te werken door de 'dienst der hulpvaardigheid' (kerntaak van de vrouwen) ambtelijk te gaan profileren (p. 41). Zulke woorden maken nieuwsgierig naar de invulling ervan in de kerkelijke praktijk. Het derde hoofddeel van het boek is daaraan gewijd. Maar dit derde hoofddeel is opvallend kort. Na de uitgebreide rondgang langs de bijbelteksten die spreken over de inzet van vrouwen in Gods Koninkrijk, had ik ook nog een theologisch-historische uiteenzetting over de ambten verwacht. Dit boek draagt immers de ondertitel: pleidooi voor een vrouwelijk ambt in de kerk. Het bevordert de duidelijkheid van zo'n pleidooi als helder wordt wat we onder een ambt verstaan, hoe de bijbelse gegevens m.b.t. de ambten in de kerkgeschiedenis zijn verwerkt en hoe we vandaag aankijken tegen de ambtelijke structuur die we in de belijdenis (NGB art. 30-31) hebben vastgelegd. In kort bestek wordt gesteld dat wegens de twee-eenheid van man en vrouw naast de 'dienst der verantwoordelijkheid' nu de 'dienst der hulpvaardigheid' een ambtelijk karakter moet krijgen. Concreet betekent het dat een pleidooi wordt gevoerd voor een vrouwelijk ambt in de kerk dat naast de dienst van het Woord (predikant), naast het pastoraat (ouderling) en naast het diaconaat (diaken) gaat functioneren als aanvulling op de mannelijke ambtsdragers. Maar gaat het nu werkelijk om een ambt in het slot van dit boek? Het algemene vrouwelijke ambt blijkt een *ondersteunende dienst* te zijn (p. 143). In het concept-bevestigingsformulier wordt zelfs gesproken over een *hulpdienst* (p. 151). Wat is het nu: een volwaardig ambt, of een hulpdienst?

Wanneer het pleidooi van De Boer neerkomt op het vragen van ruimte voor vrouwen en mannen in kerkelijk erkende en geregelde *hulpdiensten*, staat hij heel dicht naast de situatie in de Chr. Geref. Kerken waar deze mogelijkheid door de generale synode van 2001 geregeld is. Gaat het De Boer toch om *ambten*, dan mag men hem de vraag voorleggen hoe hij aankijkt tegen de gelijkwaardigheid van de ambten.

Zij aan zij

De bijdrage die dr. E.A. de Boer met deze publicatie levert aan de bezinning op de plaats van vrouwen in de gemeente van Christus is meer dan welkom. Het is een gedegen studie

waarin veel materiaal wordt aangedragen dat de moeite van het overwegen waard is. Ook als men het niet in alle opzichten met de auteur eens is, kan men zij aan zij met hem staan om in verbondenheid aan Schrift en belijdenis te zoeken naar een bijbelse visie op man en vrouw in de gemeente van Christus.

Dr. J.W. van Pelt is predikant van de Chr. Geref. Kerk te Oud-Beijerland; tevens lid van de voormalige deputaties 'vrouw en ambt' en 'vrouw en dienst' in de Chr. Geref. Kerken.

N.a.v. Dr. E.A. de Boer, *Zij aan zij. Pleidooi voor een vrouwelijk ambt in de kerk*, Uitg. De Vuurbaak, Barneveld 2006, € 17,50, ISBN: 90 5560 308 2

Van der Pol en Kampen: zoektocht naar ruimte

De Kamper kerkhistoricus dr. F. van der Pol heeft een klein 'drieluik' gepresenteerd, min of meer ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan van de Theologische Universiteit(en) daar. Het geheel is als een klein schilderwerk, dat een beeld geeft van de wijze van theologiebeoefening vandaag in Kampen. Het gaat om drie korte studies die we hier als panelen van het drieluik aanduiden.

H. Veldman ■

1. Het 'middenpaneel' wordt gevormd door een gereformeerde preek uit de spannende jaren van de Nederlandse Reformatie. Die preek was in 1590 gehouden door *Ysbrandus Trabius* (* 1530 te Balk in Friesland en later o.m. predikant te Antwerpen, † omstreeks 1600) en droeg als titel *Het Cleyn Mostertzaet*. Wat was er zo interessant aan die preek? Wel, Van der Pol stelde een onderzoek in naar de plaats van de bekering in deze preek en naar de maatschappelijke impact van de nieuwe levenshouding. En nu blijkt dat bekering hier niet maar een los onderdeel was, maar het hele thema beheerste en dus alle nadruk kreeg. Het is het positieve werk van God dat de mens totaal verandert. Een preek zoals deze uit het laatste decennium van de 16de eeuw was niet enkel een bemoedi-

gend woord voor 'bekommerde zielen', maar een oproep aan iedere kerkganger om ernst te maken met het christen-zijn, en dat in alle samenlevingsverbanden. Ook al lijkt de boodschap van God maar een klein iets, als mosterdzaad krijgt het grote betekenis. Overigens had Van der Pol deze preek al eens eerder geanalyseerd, nl. op een congres in Apeldoorn in 1993. Maar toen werd er meer gelet op de functie van het ambt en op de vraag hoe het mensenhart zich op God betrokken weet (in: *Reformatie: prediking en ambt*; Congresbundel 1992-93, 130-154).

2. Het 'linker paneel' geeft de Engelse tekst van een lezing van Van der Pol over de laat middeleeuwse zusters van het St. Agnietenklooster in

Kampen - een adres waar de Moderne Devotie zich concentreerde. Zij kwamen in conflict met een ander klooster en daar werd de stedelijke overheid van de Hanzestad bij betrokken. De stadsregering voelde zich toen niet alleen verantwoordelijk voor de economische, maar ook voor de religieuze aspecten van de Kamper samenleving. Kloosters hadden naast hun religieuze betekenis vooral ook een sociale. Maar hoe ver reikte deze 'wereldlijke' macht? De auteur laat zien dat er in de ogen van de geestelijken grenzen waren: hun domein was toch geestelijk van aard? De vroomheid van de zusters merkt men aan veel dingen, maar de basisovertuiging van de zusters bestond hierin dat zij met hun verblijf in een aardse stad zich op weg wisten naar 'de stad van God'. Dat maakte hen min of meer onaantastbaar voor menselijke macht van buitenaf. Toch waren daarmee niet alle problemen zomaar verholpen!

3. Het 'rechter paneel' bevat de Duitstalige tekst van de lezing van Van der Pol over een Nederlandse reactie op de *Wittenberger Konkordie* uit 1536, d.w.z. de eenheidspoging tussen de kerken rond Luther en die van Bucer (de hervormer van Straatsburg), ter versterking van de onderlinge band in de eerste moeilijke jaren van de Reformatie. De gesprekken tussen Bucer en Luther werden ten voorbeeld gesteld voor allen die streefden naar algemene overeenstemming (concordia) binnen het internationale protestantisme. Zo ook door de leider van de Remonstranten, ds. Joh. Uytenbogaert. Hij gaf in 1616 een vertaling uit van het geschrift van Martin Bucer dat toen in 1530 over de eenheid van de kerk was uitgekomen. Maar er was nog iemand die soortgelijke plannen koesterde. Van der Pol laat in de derde bij-

drage zijn licht schijnen op een tekst uit het begin van de 17de eeuw dat hij in het Kamper stadsarchief aantrof. De schrijver ervan hult zich in het duister, maar de boodschap is duidelijk: in de toen actuele strijd tussen Remonstranten en Contra-Remonstranten moest men beter luisteren naar de stem van de geschiedenis, en vooral naar die van Bucer en Luther. Maar toch ging de anonymus volgens Van der Pol in de fout: hij gaf de standpunten van Remonstranten en Contra-Remonstranten niet juist weer. Daarbij speelde de wens naar tolerantie bij deze schrijver een eigen rol: je hebt er alle belang bij om de dogmatische verschillen te minimaliseren. Maar dat betekende ook dat de reeds aangenomen confessies (de Heidelbergse Catechismus en de Nederlandse Geloofsbelijdenis) niet belangrijk genoeg waren om die in de poging tot eenheid te betrekken. Bucers voorbeeld werkte dus wel inspirerend, maar het was niet juist om hem op deze manier voor het eenheidsstreven te gebruiken.

De drie hier gepubliceerde studies van Van der Pol laten in ieder geval twee dingen duidelijk zien: a. dat 'Kampen' zich wetenschappelijk weet te profileren; b. dat de stem van de gereformeerde theologie doorklinkt op internationaal niveau. Deze zoektocht door de historie laat die ruimte dus zien!

Drs. H. Veldman is kerkhistoricus en woont te Zuidhorn.

N.a.v.: Dr. Frank van der Pol, *Zoektocht naar ruimte*. Serie: Kamper Bijdragen, nr. 36. Uitg. De Vuurbaak, Barneveld. ISBN 90-5560-298-1, 60 p; € 13,75.

Persbericht

COLLOQUE BIBLIQUE FRANCOPHONE

Over enige tijd, in de week na Pasen, zal D.V. van **dinsdag 8 april t/m vrijdag 21 april 2006** de 21e jaarlijkse Colloque biblique francophone weer worden gehouden in het Maison Saint-Anthelme, een voormalig seminarium te Belley, halverwege Lyon-Chambéry.

Deze «Colloque biblique francophone» - de voormalige Pastorale de Dijon - is een internationale ontmoeting van predikanten, voorgangers, evangelisten, pastorale werkers, studenten theologie en andere belangstellenden.

Het gemeenschappelijke is de betrokkenheid bij het werk in het Franse deel van de 'wijngaard'.

Van de vele lezingen noemen we de volgende

- «Th. Béza, predikant en verdediger van het geloof» - door Jean-Marc Berthoud, historicus, Lausanne ;
- «Het Kruis als overwinning, als offer en als plaatsvervangende straf» - door Dr. Paul Wells, professor Systematische Theologie aan de Faculté Libre de Théologie Réformée te Aix-en-Provence.

Voor aanmelding **vóór 10 maart a.s.** of voor nadere informatie kunt u zich wenden tot ds. G.J. van den Top, Kerkweg 19, 8193 KJ Vorchten: Tel.: 0578-631297, E-mail: gjvdtop@hetnet.nl.

Comite d'entraide chrétienne réformée

‘Ook in de politiek wil ik Gods Naam groot maken’

in gesprek met

Zijn levensloop bevat een grote variatie aan werkkringen. Daarnaast vervulde hij in de loop der jaren talloze functies op kerkelijk, maatschappelijk en politiek gebied. Van ouderling tot gemeenteraadslid en van voorzitter van een gereformeerde schoolvereniging tot zendingsdeputaat. Andries van den Berg (58) uit Putten: „Polemieken vind ik buitengewoon interessant, maar we moeten ze zorgvuldig voeren.”

W.M. Bakker ■

Van den Berg groeide op als oudste in een gereformeerd gezin met zes kinderen in Utrecht. Het geloof nam in het gezinsleven een vanzelfsprekende plaats in. „We waren trouwe kerkgangers. Mijn vader had een abonnement op de kerkenraad. Hij was breed geïnteresseerd. Ik herinner me dat ik als kind van een jaar of tien, twaalf aan de hand van vader meeking naar een nationaal appél van het GPV in de Jaarbeurs in Utrecht, waar Piet Jongeling sprak. Dat vond ik leuk.”

Als jongere draaide Van den Berg actief mee in het kerkelijke verenigingsleven. Hij bezocht de knapenvereniging ‘Koningsjeugd’ en later de jongelingsvereniging ‘Woord en Belijdenis’ in Utrecht. „Daar heb ik altijd enthousiast aan meegedaan. We hadden daar een goede vriendenkring. Er werd leuk gestudeerd, goed geboemd. Ik was toen al een beetje een vergaderdier.”

Kort nadat hij op 15 mei 1966 belijdenis deed, ging de kwestie van de ‘Open Brief’ spelen. Van den Berg maakte de discussies daarover van nabij mee. „In de classis Utrecht waren er heel wat kerken en predikanten die achter de ‘Open Brief’ stonden. Met vrienden ging ik alle classisvergaderingen af waarop hierover werd gesproken. Er vielen soms harde woorden en de verschillen liepen dwars door families heen. Ik maakte die kerkstrijd bewust mee en heb in die tijd gehoopt en gebeden dat zo iets nooit meer zou gebeuren.”

Zijn ouders steunden de ‘Open Brief’ niet. „Ik heb daar veel gesprekken over gehad met mijn vader”, zegt Van den Berg. Uiteindelijk koos hij zelf bewust voor de lijn die ook zijn ouders volgden. „Ik kon me goed vinden in de leiding die prof. J. Kamphuis in die tijd gaf. Ik vond dat hij de zaken helder neerzette.”

Paardensport

Op jonge leeftijd raakte Van den Berg geïnteresseerd in paarden, nadat hij tijdens een

vakantie in Zeist samen met zijn vader een concours hippique had bezocht. Het legde de basis voor een intensieve betrokkenheid op de wereld van het paard. Jarenlang deed hij voor diverse media verslag van paardensportevenementen. Later had hij in zijn veelzijdige loopbaan verschillende keren een functie bij organisaties die in deze sector opereren. Op dit moment is hij directiesecretaris van de Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie (KNHS), met 165.000 leden de vijfde sportbond van ons land.

Is de paardensport een wereld waarin u als christen onbekommerd kunt functioneren?

„Er zitten wat haken en ogen aan, met name omdat paardensport ook zondagssport is. De landelijke ruitersport speelt zich boven de grote rivieren in Nederland overigens veel

ik ben er altijd duidelijk over geweest dat ik de zondag in ere houd

minder op zondag af. Voor mezelf ben ik er altijd duidelijk over geweest dat ik de zondag in ere houd. Indertijd kon ik, nadat ik 23 jaar lang op zaterdag radioverslaggever voor de NCRV was geweest, televisieverslaggeving gaan doen voor de NOS. Dat heb ik geweigerd, omdat ik dan ook op zondag moest werken.”

Aan dit principe bleef Van den Berg in de loop der jaren vasthouden. „Toen ik bij uitgeverij Zuidgroep in dienst kwam, waar ik onder meer hippisch journalist was, stond in de arbeidsovereenkomst dat ik niet op zondag hoefde te werken. Ook bij de KNHS, de grootste ruitersportbond van het land, werk ik niet op zondag. Daar doet de organisatie niet moeilijk over.”

Toch hebben veel concoursen en wedstrijden op zondag plaats. Hoe ervaart u het als die op maandagochtend, als u op uw werk komt, het gesprek van de dag zijn?

„Het maakt voor mij niet uit of ik die verslagen maandagavond in de krant of vrijdag in de paardenbladen lees of dat ik ze maandagochtend op mijn werk hoor. Daarvan heb ik nooit een probleem gemaakt.

In de tijd dat ik voor de NCRV werkte, was er twee jaar lang op zaterdagavond tussen elf en twaalf uur nog een uitzending waaraan ik meedeed. Dan was ik zondagochtend soms pas om half drie thuis. Kerkleden spraken me daar wel eens op aan. Ik zei dan altijd: Op het moment dat ik op zondagochtend niet in de kerk zit of dat ik er wel ben maar zit te slapen, heb je recht van spreken.

Ik heb geen houding van: zaterdagavond om vijf voor twaalf mag alles en om vijf over twaalf mag er niets meer. Dat vind ik een wet-tische benadering. Ik vind het wel belangrijk dat de invulling van de zondag - dat betekent ook twee keer kerkgang - niet onder je activiteiten leidt. Niemand heeft mij er nooit op kunnen betrappen dat ik er zondag niet was of dat ik in de kerk zat te pitten.”

Zijn er behalve zondagsactiviteiten meer aspecten van de paardensport waarmee u als christen moeite hebt?

„Elke sport heeft z'n uitwassen, maar over het algemeen wordt de paardensport in Nederland op een zorgvuldige wijze bedreven, met aandacht voor veiligheid en voor het welzijn van de paarden. Er rijden in dit wereldje trouwens heel wat vrijgemaakte ruiters rond. Mensen die bewust de zondag in ere houden.”

Binnen diverse organisaties begeleidde u verandingsprocessen. Wat leert u daaruit voor het omgaan met veranderingsprocessen in de kerk, die in de praktijk niet altijd soepel verlopen?

„Het is lastig vernieuwingen binnen bedrijven te vergelijken met vernieuwingen in de kerk. De zakelijke manier waarop je in bedrijven veranderingen benadert, kun je niet toepassen op de kerk. Wat het kerkelijk leven betreft, denk ik dat we meer bruggen zouden slaan als we een stukje emotionaliteit zouden inruilen voor nuchterheid. Als je op basis van argumenten met elkaar praat, zijn veel verschillen niet zo onoverbrugbaar als ze lijken.

We moeten zorgvuldig met elkaar omgaan. Denk aan de discussie over wat drs. De Bruijne in Kampen heeft gezegd en geschreven. Natuurlijk mag je elkaar daarover vragen stellen. Polemieken vind ik buitengewoon interessant, maar we moeten ze zorgvuldig voeren. Studeer op de zaken, probeer met elkaar in gesprek te komen. En - dat is misschien toch een les uit het zakelijke leven - heb met elkaar het doel voor ogen waar je gezamenlijk voor staat. De eenheid in Christus, daaraan moeten we werken.”

Gemeenteraad

Naast zijn baan was Van den Berg de afgelopen dertien jaar onder meer actief in de plaatselijke politiek. Vijf jaar maakte hij deel uit van de schaduwfractie van RPF/GGP/GPV. De afgelopen acht jaar zat hij voor RPF/GPV en later voor de ChristenUnie in de gemeenteraad van Putten. Sinds de vorige raadsverkiezingen was hij voorzitter van de vierhoofdige fractie. Daaraan komt na de raadsverkiezingen van 7 maart een eind, vanwege een op handen zijnde verhuizing van Van den Berg naar het Drentse Westerbork. „Toen ik in de raad kwam, heb ik mezelf de vraag gesteld: Kun je als christen in de gemeentepolitiek vaak onderwerpen aan de orde stellen vanuit je levensovertuiging? Veel mensen denken: Het gaat over stoeptegels en rotondes en dat is het dan. Toch zijn er heel wat momenten geweest dat ik echt vanuit onze christelijke waarden en normen heb kunnen spreken. Het afgelopen halfjaar hebben we bijvoorbeeld het onderwerp euthanasie op de plaatselijke publieke agenda gezet, toen bleek dat dit sluipenderwijs de zorginstellingen in ons dorp binnen kwam. Zo'n ontwikkeling stel je heel direct vanuit Gods Woord aan de kaak.”

Lukt het u de Bijbelse boodschap te laten landen bij volstrekt onkerkelijke raadsleden van bijvoorbeeld VVD of GroenLinks?

„Ja, dat lukt. Door onze manier van politiek bedrijven, dwingen we respect af bij de andere leden van de raad. We zetten onze principiële lijnen duidelijk uit, maar nooit op een drammerige manier. Ik probeer ook altijd een originele invalshoek te kiezen”, zegt Van den Berg, terwijl hij de tekst van zijn toespraak tijdens de laatstgehouden algemene beschouwingen erbij pakt om het begin ervan voor te lezen.

de zending heeft het meest bijzondere plekje in mijn hart

„Er gebeuren vreemde dingen in het dorp, dat wereld heet”, zo begon de CU-politicus zijn betoog. In de vorm van een gedicht schetste hij enkele ontwikkelingen in de wereld, Europa, Nederland en ten slotte de gemeente Putten. Het liep uit op het gebed: „Mijn God, leer ons in dit 'dorp' te leven/naar de normen van Uw Woord. Wij zijn niet beter dan onze naaste, door U gegeven/Wil ons voor hen gebruiken, zodat het U bekoort.” Van den Berg legt zijn papieren opzij en zegt: „Dan is het muisstil in de raadszaal. Dan gaat het ineens ergens over.”

Wat drijft u persoonlijk om u jarenlang voor de christelijke politiek in te zetten?

„Mijn drijfveer is dat ik ook in de politiek Gods Naam wil grootmaken. Ik doe het niet voor mezelf, maar voor mijn Here en Heiland. Dat geldt niet alleen voor mij maar voor de hele fractie. We beginnen elke fractievergadering met gebed. Ik besteed aan de opening altijd wat extra aandacht door niet alleen een gedeelte uit de Bijbel te lezen maar daar ook een toelichting op te geven.”

Naast uw politieke activiteiten zijn uw nevenfuncties in kerk en maatschappij uit de afgelopen jaren niet op de vingers van twee handen te tellen. Welke van al die activiteiten ligt u het meest na aan het hart?

„Het werk als ouderling heb ik altijd met goede zin gedaan, hoewel er ook moeilijke kanten aan zaten. Toch heeft uiteindelijk de zending het meeste bijzondere plekje in mijn hart. Toen Gelderland en Flevoland het zendingswerk in Irian Jaya afstootten omdat Overijssel dat verder alleen af kon, was ik als deputaat betrokken bij het zoeken naar een nieuw zendingsgebied. We hebben in dat jaar een verkenningreis naar Oekraïne gemaakt, dat we als nieuw zendingsgebied wilden voorstellen. Dat was een boeiende ervaring. Onderweg werden we getipt dat er in een klein dorpje, Akli, een dominee was. We hebben hem ontmoet en werden uitgenodigd te blijven eten, hoewel zijn gezin heel arm was. Diezelfde avond nog riep hij zijn gemeenteleden bijeen om een korte kerkdienst te houden.

In de kerk werden we welkom geheten, er werd gezongen en uit de Bijbel gelezen. De predikant hield een toespraakje en ook ds. M. Nap voerde het woord. Als vier mannenbroeders uit Nederland hebben we die avond in dat kerkje in onze eigen taal enkele psalmen gezongen. De melodie van een van die psalmen kenden de gemeenteleden. Ze begonnen mee te neuriën. Dat was een geweldige belevenis.”

Van den Berg noemt het „wonderlijk om te zien hoe het werk dat uiteindelijk in Oekraïne is gestart sindsdien is gezegend. Op een aantal plaatsen zijn kerkjes ontstaan. Nu wordt er zelfs een derde predikant voor Oekraïne gezocht omdat het voor het werk nodig is. Dat is iets om buitengewoon dankbaar voor te zijn.”

Uw lijst met hobby's vermeldt onder meer theologie. Met welke theoloog voelt u zich in het bijzonder verbonden?

„Ik oriënteer me breed, al heb ik er de laatste jaren helaas te weinig tijd voor gehad. De kerkelijke bladen - onder andere De Reformatie, Nader Bekeken en Protestants Nederland - volg ik zo goed mogelijk. Daarnaast ben ik altijd bijzonder geboeid geweest door het werk dat Prof. J. van Bruggen deed. De meeste van zijn boeken zijn in mijn kast te

vinden. Maar ik heb bijvoorbeeld ook veel boeken van J. I. Packer. Een specifiek thema waarin ik me persoonlijk heb verdiept, is de manier waarop het Koninkrijk van God naar ons toe komt.”

uit de verwachting van de wederkomst put ik troost en bemoediging

Welke Bijbelboek spreekt u het meest aan?

„Dat is het boek Openbaring. Daar kan ik geen genoeg van krijgen. Wat daarin geschreven staat, houdt me bezig, het fascineert me.” Van den Berg wijst naar een console aan de muur. „Die beeldt het zegevierende Lam uit. Daaronder staat de tekst uit Openbaring 22:20: „Hij, die deze dingen getuigt, zegt: Ja, Ik kom spoedig. Amen, kom Here Jezus!” Uiteindelijk draait alles daarom. De laatste dag zal ook de eerste dag zijn, de eerste dag van de nieuwe aarde. Het moet een fantastisch moment zijn als die dag aanbreekt. Daar gaat veel aan vooraf. Dat lees je in het boek Openbaring. We gaan door een spannende tijd heen. Maar we verwachten de nieuwe aarde, waarop alle sores van nu er niet meer zal zijn.”

Houdt de wederkomst u sterk bezig?

„Ik leef sterk in de verwachting van de wederkomst. Ik put er ook troost en bemoediging uit. Op die dag zal iedereen op aarde zien hoe groot en machtig onze God is.”

W.M. Bakker is lid van de Gereformeerde Kerk te Harderwijk en journalist van het Reformatorisch Dagblad

Naam:

A. (Andries) van den Berg

Leeftijd:

58 jaar

Burgelijke staat:

getrouwd en vader van vijf kinderen

Woonplaats:

Putten

Beroep:

directiesecretaris Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie

Heer, wij gedenken hier uw dood

lied van de week

J. Smelik ■

Liedtekst

HEER, WIJ GEDENKEN HIER UW DOOD
Lied van de Maaltijd onderweg

t: Ria Borkent
m: Peter Snee

1. Heer, wij ge - den - ken hier uw dood
in het ge - heim van wijn en brood,
uw lief - de eens voor al - tijd.
Gij die een nieu - we weg be - trad,
met tol - le - naars en zon - daars at,
roep ons ook aan de maal - tijd.

2.
Gij deelt het brood dat breken moet.
Uw lichaam brak, Gij hebt uw bloed
om onze schuld vergoten.
Gij hebt voor mensen ver van huis
wijd open armen aan het kruis,
het leven zelf ontsloten.

3.
Lof aan het Licht dat overwon,
hef nu als bloemen naar de zon
het hart omhoog naar Jezus.
Maaltijd na maaltijd richt Hij aan,
waarlijk, de Heer is opgestaan,
in majesteit verzezen.

4.
Wij dan, die leven van uw dood
herkennen bij gebroken brood
U, Heer van alle machten.
Vergeef de traagheid die verwacht,
laat ons voortaan met brandend hart
het bruiloftsmaal verwachten.

5.
Ga met ons mee, Heer, onderweg;
waar Gij de Schriften openlegt
gaan onze ogen open.
Laat ons met liefde en met pijn
- bittere kelk en vreugdewijn -
de weg ten einde lopen.

Toelichting

Het lied dat voor volgende week zondag op het rooster staat, is een avondmaalslied. Het heeft zijn bestaan te danken aan het verschijnen van de cd waarmee het *Nederlands Dagblad* in 1999 zijn 55-jarig bestaan vierde. De cd droeg de titel *Bij de HERE schuil ik* en werd samengesteld door Peter Snee (1962), die vanaf 1992 bij deze krant werkt. Als organist begon Snee zijn loopbaan in de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) van Rotterdam-Delfshaven, en na 1990 werd hij organist in diverse Amersfoortse kerken.

Peter Snee verzocht Ria Borkent ten behoeve van de jubileum-cd een lied te schrijven en zelf leverde hij de melodie voor dat lied. Zo is het lied *Heer, wij gedenken hier uw dood* ontstaan. Het werd in 2003 opgenomen in de bundel *Zing met de hemelboden, 77 kerkliederen voor gemeente en cantorij* van Ria Borkent.

Tekst

In het lied wordt het avondmaal beschouwd vanuit het perspectief van Christus' leven op aarde, zijn lijden en sterven, zijn opstanding en hemelvaart en zijn terugkomst. Daarbij heeft de tekst van het lied een heldere structuur. In het eerste couplet wordt gerefereerd aan de tijd dat Christus op aarde rondliep en maaltijd hield met zondaars. Het tweede couplet handelt over het plaatsvervangend lijden en sterven van Christus, waardoor de mensen weer thuis kunnen komen. Markant is met name de een na laatste regel, waarin de dichters de gespreide armen aan het kruis interpreteert als een soort uitnodigend gebaar. De opstanding van Christus wordt in het derde couplet bezongen. Indirect wordt in dit couplet ook verwezen naar de hemelvaart, want we treffen in regel 3 het aloude 'sursum corda' aan: de harten richten op Jezus Christus die in de hemel is.

De verzen 4 en 5 hebben een eschatologische spits: het avondmaal moeten we vieren vanuit de verwachting van Christus' terugkomst. In strofe 4

wordt daarbij onder meer gerefereerd aan Openbaring 19:8 waar gesproken wordt over de bruiloft van het Lam. Deze strofe, maar vooral ook de slotstrofe bevat verwijzingen naar de verschijning van de Heer aan de Emmaüsgangers zoals Lucas daarvan verhaalt (Luc. 24:13-32).

In het bijzonder de laatste twee coupletten maken dat dit lied inderdaad is wat in de ondertitel verwoord staat: 'Lied van de Maaltijd onderweg'. Het lied is een welkome aanvulling op onze verzameling avondmaalsliederen, vooral omdat dit lied het avondmaal zo nadrukkelijk in de eindtijd plaatst en bezingt vanuit de verwachting van Christus terugkomst.

Ria Borkent schrijft in de bundel *Zing met de hemelboden* in een korte toelichting bij het lied dat het lied zich leent voor een avondmaalsviering op de Paasmorgen. En dat is zeker een goede mogelijkheid, vooral ook omdat couplet 3 nadrukkelijk het avondmaal bezingt vanuit Christus' opstanding en vanwege de verwijzing naar het verhaal over de verschijning van de Heer aan de Emmaüsgangers in strofe 4 en 5. Maar aangezien elke zondagmorgendienst in zekere zin een verwijzing is naar de opstanding, en het avondmaal per definitie de maaltijd van de *opgestane* Heer is, kan het lied ook tijdens avondmaalsvieringen op andere momenten in het jaar gezongen worden.

Melodie

Tekstueel bestaat elk couplet (met uitzondering van couplet 2) uit twee volzinnen, die verdeeld worden over de versregels 1 tot en met 3 en 4 tot en met 6. Bij deze tweedeling sluit de melodie van Peter Snee goed aan, want ook zijn melodie valt in tweeën uiteen. Het eerste

gedeelte van de C-dur-melodie eindigt in regel 3 in de dominant G. Het tweede deel begint dan in regel 4 met een letterlijke herhaling van regel 1.

In het tweede deel bewegen de regels 4 en 6 zich rond de tonica C, terwijl regel 5 even uitwijkt naar de paralleltoonsoort a-moll maar aan het einde eigenlijk ook alweer in de hoofdtoonsoort zit.

De regels 1 en 2 zijn aan elkaar verwant. Ritmisch zijn ze identiek. Melodisch gezien wordt het begin van de regel 1 een terts lager herhaald in regel 2, terwijl het tweede gedeelte van regel 1 in regel 2 een secunde lager getransponeerd is.

Ook regel 3 is verwant aan de eerste regel. Vanaf de kwartsprong g1-c2 bij de woorden 'liefde eens' wordt regel 1 in feite herhaald, zij het met een afsluiting (fis-g) op de dominant. Zoals gezegd is regel 4 een letterlijke herhaling van regel 1. Dat sluit enerzijds mooi aan bij de tweedeling in de tekst, maar anderzijds heeft het in deze melodie m.i. wel een nadeel. Vooral omdat de voorgaande twee regels ook al nauw verwant zijn aan de eerste melodieregels, maakt deze letterlijke herhaling van regel 1 in regel 4 dat de melodie naar mijn smaak ietwat eentonig wordt. Temeer omdat regel 6 opnieuw sterk refereert aan regel 1.

Een zetting van het lied, geschreven door Peter Snee, is te vinden in de begeleidingsbundel bij *Zing met de hemelboden*, een uitgave van Muziekuitgeverij Nootzaak. Bij deze zetting is eveneens een tegenstem voor fluit gevoegd die men ad libitum kan gebruiken.

Dr. J. Smelik is hymnoloog-musicoloog en woont te Zuidhorn

Persbericht

GH krijgt lectoraat in onderwijs

'Werk maken van opvoedingstaak school' De Stichting Kennis Ontwikkeling HBO (Ministerie OCW) heeft de Gereformeerde Hogeschool in Zwolle een lectoraat toegekend rond het thema 'morele vorming in het onderwijs'. Centraal staat de dagelijkse opgave van leerkrachten en leraren om kinderen mede op te voeden tot volwassen en verantwoordelijke burgers.

Pedagogische opdracht

Het lectoraat speelt daarmee in op de maatschappelijke en politieke oproep aan het onderwijs om werk te maken van de 'pedagogische opdracht' van de school. Uitgangspunt is dat deze taak behoort tot het

hart van het onderwijs, omdat goed onderwijs altijd gericht is op de persoonlijke ontwikkeling van de leerling. Het lectoraat richt zich op de pedagogische en morele aspecten van het onderwijs aan kinderen in de leeftijdscategorie van 4 tot en met 15 jaar. Kenniskring

De opleiding pabo aan de GH en de schoolbegeleidingsdienst GIDS-GPC werken hierin samen met gereformeerde basisscholen in de regio (IJsselronde) en het Greijdanus College te Zwolle. Zij leveren elk een lid voor de kenniskring die aan het lectoraat is verbonden. Het lectoraat start in de loop van het jaar 2006. Met behulp van praktijkonderzoek, kennisontwikkeling en scholing wil het lectoraat een vernieuwende impuls geven aan de morele en pedagogische professionaliteit van (toekomstige) leerkrachten en leraren in het werkveld en binnen de opleiding.

Meegelezen

m e e g e l e z e n

T. Groenveld ■

Dhimmitude 4:

Het woord was me niet bekend, het verschijnsel wel. De arabist Barry Oostheim schrijft erover in *Woord en dienst* (een protestants opinieblad).

“In de jaren tachtig smeedde de van oorsprong Egyptisch-Joodse historica Bat Ye’or de term *dhimmitude*. Hiermee omschrijft zij de sociaal, politieke en psychologische houding van niet-moslims onder heerschappij van moslims. Het is een samentrekking van het Franse *attitude* en het Arabische woord *dhimmi*, de islamitisch-juridische term waarmee wettelijk getolereerde geloofsgemeenschappen van niet-moslims onder moslimheerschappij worden aangeduid.”

Het gaat daarbij om de onderdanige houding van niet-moslims in moslimstaten. Die houding heeft alles te maken met het feit dat moslims landen veroverd hebben door de *jihad*, de oorlog tegen niet-moslims. Onderworpen volken worden tot de Islam bekeerd; alleen Joden en Christenen kunnen een onderworpen en gediscrimineerd leven leiden.

“Ook de psychische en sociale conditionering die het gevolg zijn van deze religieus bepaalde discriminerende bepalingen zijn zowel bij moslims als niet-moslims nog springlevend. Nog steeds moeten niet-moslims in de islamitische wereld op eieren lopen, de machthebbers naar de mond praten en nederige dankbaarheid tonen, om niet de toorn van hun islamitische landgenoten op te wekken. Een typisch voorbeeld van *dhimmitude*.”

Bat Ye’or heeft gewezen op moderne vormen van de *jihad*: de burgeroorlog in Libanon en de Palestijnse strijd tegen Israël. Want onafhankelijkheid van niet-moslims in het gebied van de Islam is volgens de islamitische wet totaal onacceptabel.

Maar ook in Europa komt tegenwoordig *dhimmitude* voor:

“Ook hier bestaat een steeds grotere zorg om moslims vooral niet tegen het hoofd te stoten (...)

De gemiddelde krantenlezer en schoolleerling weten vandaag de dag inmiddels meer over de betekenis van ramadan dan de kerst. President Chirac gaat zelfs zover door in *Le Figaro* te beweren dat ‘de Europese wortels

net zo moslim zijn als christelijk’. Dankbaarheid voor wat de islam ons brengt en ontkenning van de eigen geschiedenis is een typisch voorbeeld van *dhimmitude*.

Maatregelen tegen uitwassen van moslimextremisme worden zo omzichtig genomen dat voornamelijk christenen en Joden daar het slachtoffer van worden.

Een voorbeeld daarvan is de huidige discussie over het bijzonder onderwijs en het hoofddoekjesbesluit in Frankrijk, die ook opzichtige kruizen en keppeltjes verbied (...) Europese leiders wringen zich in alle bochten om vol te houden dat het met terreur niets te maken heeft. In navolging van de islamitische wereld zoeken zij liever de schuld in de politiek van Amerika en Israël (...)

Volgens Bat Ye’or is Europa afgezak tot een *dhimmicultuur* waar politieke leiders bewust de vrijheid van haar burgers opofferen en verzet tegen verdere islamisering nalaten. Nu deze ontwikkeling zich duidelijk openbaart, begint voorzichtig de belangstelling voor haar werk te groeien.”

Maaltijd

In *Opbouw* (Nederlands Gereformeerd) schrijft ds. Jaap Roose over het avondmaal. In een kader bij dat artikel schrijft hij over de maaltijd:

“Wij mensen schijnen steeds minder samen te eten. Uit een onderzoek blijkt dat een kwart van de Britse huishoudens geen eettafel meer heeft en dat van degenen die er wel één hebben, nog niet de helft hem gebruikt om eraan te eten. Echter wereldwijd gezien speelt de gezamenlijke maaltijd in alle culturen nog altijd en vanouds een essentiële rol. In tegenstelling tot de dieren hebben mensen de grote behoefte om samen te eten.

Mensen hebben namelijk mensen nodig en delen aan tafel hun leven met elkaar. Ervaringen worden uitgewisseld en de onderlinge band verstevigd. Wie altijd gewend was samen te eten, maar dat noodgedwongen niet meer kan (bij voorbeeld door het verlies van de partner), voelt zich het meest eenzaam juist tijdens etenstijd. In dit licht is het begrijpelijk en blijvend belangrijk dat de gezamenlijke maaltijd een centrale rol vervult in het kerkelijk leven.”

Persberichten

Eleos start nieuwe vorm van intensieve echtpaartherapie

Dit voorjaar start Eleos met een dagklinische echtpaartherapie voor echtparen bij wie sprake is van ernstige huwelijksproblemen. De therapie is uniek in Nederland. Gezien de toenevende problematiek binnen huwelijken verwacht Eleos veel belangstelling voor deze nieuwe therapie.

De therapie richt zich op echtparen met ernstige huwelijksproblemen bij wie eerdere hulpverlening geen succes heeft gehad. Ook kan het zijn dat er sprake is van een psychiatrisch probleem en/of persoonlijkheidsstoornis bij een of beide echtgenoten. Volgens mevr. A. Westerlaken, afdelings-manager van kliniek de fontein, is de therapie uniek omdat deze vorm van echtpaartherapie in Nederland in slechts een andere instelling wordt aangeboden én omdat bij Eleos in de behandeling het geloof en de rol die het geloof speelt in het huwelijk en de huwelijksproblematiek een duidelijke plaats krijgt.

Vernieuwend

Westerlaken: "Dit project kan met recht vernieuwend genoemd worden. De setting van de dagkliniek biedt een vruchtbaar therapeutisch milieu. De deelnemers volgen met een kleine groep van maximaal vijf echtparen een programma met vaste onderdelen. De therapie wordt twee dagen per week gegeven gedurende twaalf weken." Er worden verschillende vormen van (groeps)therapie aangeboden, zowel gesprekstherapieën, vaardigheidstrainingen als non-verbale therapieën (psychomotorische therapie en muziek therapie). Deze afwisseling en de intensiteit van de behandeling zorgt ervoor dat bestaande patronen veranderen. Ook kunnen andere leden van het gezin betrokken worden in de behandeling en, wanneer nodig, kunnen er medicijnen verstrekt worden.

Zelf keuzes maken

Echtgenoten krijgen zicht op het kernconflict van hun huwelijk. Ze leren op andere manieren met elkaar omgaan en krijgen inzicht in de eigen beperkingen en die van de ander. Ook leren ze meer oog te krijgen voor elkaars kwaliteiten. Het uiteindelijke doel is om meer van het huwelijk te maken en/of om terug te vinden wat er ooit is geweest. Een voorwaarde voor deelname aan de behandeling is dat beide echtgenoten zich willen inzetten voor het behoud van hun huwelijk. Westerlaken: "De inzet van de therapie is dat het huwelijk in stand blijft. Deelnemers moeten gemotiveerd zijn om daaraan te werken. Uiteindelijk moeten de deelnemers zelf keuzes maken, maar het maakt voor de behandeling wel uit waar je op insteekt."

Voor meer informatie: mevr. A. Westerlaken, afdelingsmanager, tel. (030) 244 60 89 of artine.westerlaken@eleos.nl.

Stichting Gereformeerde vakantie-samenkomsten Terschelling

De Stichting Gereformeerde Vakantiesamenkomsten Terschelling zal, zo de Here wil, ook dit seizoen weer samenkomsten beleggen op het eiland ten behoeve van vakantiegangers en andere belangstellenden.

Vanaf 14 april (Goede Vrijdag) en vervolgens iedere zondag tot en met 10 september, verder Hemelvaartsdag en de zondagen 15 en 22 oktober van de herfstvakantie hopen we de samenkomsten te kunnen houden.

Daarvoor is echter wel nodig, dat predikanten en andere broeders, die voor een weekend of een vakantie op het eiland verblijven, bereid zijn een samenkomst te leiden en een preek te houden of te lezen. Zonder hen zal het niet gaan!

Broeders, de Stichting Gereformeerde Vakantiesamenkomsten Terschelling heeft als enig doel, deze samenkomsten te organiseren, maar of ze daarin slaagt hangt mede van u af: Laat (van) u horen!

Voor reacties of informatie: H.C.Kammeraat, Groene Zoom 18, 2811 VJ Reeuwijk, tel. 0182-393521, email: h.c.kammeraat@planet.nl

Persbericht

Samenkomsten Ameland

Ook dit jaar gaat de Commissie-Ameland van de Geref.Kerk van Blija-Holwerd D.V. vanaf Goede vrijdag 14 april 2006 tot en met zondag 29 oktober 2006 zondagse samenkomsten organiseren in twee plaatsen op Ameland.

De commissie wil er evenals vorig jaar met klem op wijzen dat de bereidheid om voor te gaan, *met name in het voor- en naseizoen* moet toenemen, anders zien wij ons genoodzaakt om samenkomsten te *annuleren*, en alleen nog samenkomsten te houden in de *aprilvakantie*, *op bijzondere feestdagen*, in *hoogseizoen* en de *herfstvakantie*.

Daarom gaarne z.s.m. de namen van predikanten en broeders die op vakantie gaan naar het eiland, of daar een langere periode verblijven, en bereid zijn in de samenkomsten in Nes en/of Hollum voor te gaan.

Tevens zoekt de Cie. een broeder en/of zuster die langere perioden op Ameland verblijft, en telefonisch bereikbaar is, om daar als aanspreekpunt te willen fungeren ten behoeve van de commissie Ameland. Gaarne z.s.m. opgave voor de maanden april, mei en juni, voor het klaar maken van de roosters voor de publicatieborden voor het voorseizoen t/m juni, resterende maanden zijn ook al wel welkom bij de secretaris van de commissie: J. Holtvoort, Weegbree 55, 7711 NB Nieuwleusen. Tel: 0529-485523. bgg: 06-12596311. email: j_holtvoort@hetnet.nl

Kerktelefonie?

Vraag de Stichting IKN om een deskundig advies

sikn

stichting intermediair kerktelefonie nederland

De sIKN Beheer behartigt de belangen van kerken en kerktelefoongebruikers. Dit doen we concreet door betaalbare alternatieven te bieden voor de traditionele kerktelefoon. In samenwerking met gespecialiseerde partners ontwikkelen en installeren we complete oplossingen.

Stichting IKN Beheer
Golf van Biskaje 4-a 11
3446 CP Woerden
Tel (0348) 41 09 07
Fax (0348) 41 09 47
info@sikn.nl
www.sikn.nl

De sIKN Beheer biedt drie systemen, waarmee thuisblijvers snel en relatief voordelig kunnen meeluisteren: via de kabel, via de telefoon en via de ether. Bent u zich aan het oriënteren op de mogelijkheden? Vraag ons om gericht advies of kijk voor meer informatie op onze website: www.sikn.nl. Telefonisch zijn wij bereikbaar van 12.00 - 14.30 uur.

Verschenen:

HANDBOEK GKV 2006

Met jaaroverzicht van 2005
door
ds J.H. Kuiper

Verkrijgbaar bij de boekhandel

of bestel via internet: www.gkv-handboek.nl

Prijs € 10,95